

Scenariusz lekcji do spektaklu: I tylko dzieci mogą je odnaleźć...

Nagranie spektaklu: <https://youtu.be/zxll72FdpHQ>

Autor: Ewelina Mendyka

Temat zajęć: Czy można zachować część dziecka w sobie na zawsze?

Grupa wiekowa:

I tylko dzieci mogą je odnaleźć... i towarzyszące mu możliwości wykorzystania na lekcjach to projekt przeznaczony dla dzieci między 7 a 12 rokiem życia (dla uczniów od 1 - 5 klasy szkoły podstawowej), wynikający z rozpoznanych w grupie potrzeb tematycznych i lęków.

Czas realizacji:

Pełna realizacja wszystkich możliwości wymaga 3h lekcyjnych, można też wykorzystać fragmenty scenariusza i dostosować czas do możliwości.

Zagadnienia edukacyjne:

- relacje między światem dorosłych i światem dzieci,
- rytuały codzienności,
- waga marzeń i wyobraźni,
- wolność, część dziecka, istota duszy człowieka

Cele operacyjne:

Cele poznawcze:

- dostrzeganie relacji człowiek - świat i możliwości wpływu na ich kształtowanie,
- poznanie mechanizmów działania koncepcji wychowawczych, cech dorosłości i dziecięcości, a w efekcie - docenienie możliwości bycia dzieckiem oraz radzenie sobie z trudnymi emocjami i niezatrącanie się w podejmowanych zadaniach.

Cele kształtujące:

- dążenie do kształtowania umiejętności rozpoznawania zasad rządzących relacjami dziecko - dorośli,
- świadomości konieczności wykonywania indywidualnych zadań życiowych oraz wynikającej z tego,
- konieczności przyjmowania różnych postaw,
- dążenie do ukształtowania świadomości wpływu czasu nieskrępowanej zabawy na

kreatywność i umiejętności przyjmowania postaw wynikających z indywidualnych potrzeb i pasji,

- kształtowanie odnajdowania swojego miejsca w relacjach z drugim człowiekiem oraz poszukiwania,
- balansu pomiędzy potrzebą autonomiczności oraz potrzebą współzależności,
- rozwijanie wyobraźni, umiejętności doświadczania rzeczywistości przez formę artystyczną łączącą,
- aktorstwo, muzykę, ruch, słowo.

Cele uwrażliwiające:

- dążenie do uwrażliwienia dzieci na konieczność świadomych wyborów, potrzebę autonomiczności, własnej, ale także innych osób.

Cykl może spełniać też wspomagająco cele terapeutyczne:

- walka z lękiem osobowościowym (dążenie do radzenia sobie z lękiem) związanym z silną potrzebą autonomiczności, a wynikającym z ram edukacyjnych i oczekiwań wychowawczych, walka z lękiem o przyszłość, o możliwą utratę marzeń i pragnień,
- wyzwalamie uczuć i nauka rozumienia emocji jako przejawów niezaspokojonych potrzeb (wg koncepcji NVC),
- budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz odkrywanie piękna poszukiwania prawdy o samym sobie.

Formy i metody pracy:

- dyskusja, praca w grupach, etiuda teatralna.

Materiały dydaktyczne:

- przyniesione przez dzieci stroje - ubrania dorosłych (szpilki, za duże sukienki, koszule, kapelusze...), można też skorzystać z garderoby, jeśli w szkole funkcjonuje miejsce przeznaczone dla odzieży teatralnej,
- brystol, kolorowe gazety, flamastry,
- kolorowe karteczki,
- blok i kredki.

Przebieg zajęć

Część 1. Wprowadzająca

Doświadczenie sztuki poprzedzi zadanie, które pomoże dzieciom zrozumieć, jaki moment jest punktem wyjścia do rozważań o świecie dzieci i rzeczywistości dorosłych.

Zadanie nosi nazwę GDY WCHODZĘ W BUTY MAMY... i obejmuje trzy etapy.

A. NATURALNE EKSPRESJE PRZEBIERANKOWE

- zadanie przeznaczone jest dla całej grupy, punktem wyjścia jest moment, gdy dzieci znajdują stos starych ubrań i muszą je uporządkować, po czym każda osoba ma możliwość nieskrępowanego wykorzystania wszystkich przyniesionych ubrań i butów rodziców, przymierzenia, zaprezentowania,
- zadanie polega na wyzwoleniu twórczego radosnego porządkowania z myślą o mającej wystąpić po nim szalonej ekspresji dobierania ubrań i przymierzania,
- improwizacja zabaw przebierankowych, projektowanie ekscytacji im towarzyszących,
- przyglądanie się sobie nawzajem, wybuchy niekontrolowanej radości związanej ze stawianiem kroków w za dużych szpilkach, czy ciągnięciem po ziemi długiej sukni z trenem.

B. NOSZĘ SZPILKI, MÓWIĘ JAK DOROSŁY

- w trakcie zabawy nauczyciel prowokuje dzieci, żeby zaprezentowały się i powiedziały jedno zdanie takie, jakie dorośli mówią do dzieci.

C. WNIOSKI, PODSUMOWANIA, REFLEKSJE

- dzieci dyskutują o tym, jakie słowa wypowiadają dorośli, jak się czuły ubierając stroje dorosłych i wchodząc w ich role, dowiadują się też, że taki moment to punkt wyjścia do stworzonego spektaklu kreatywność i umiejętności przyjmowania postaw wynikających z indywidualnych potrzeb i pasji, kształtowanie odnajdowania swojego miejsca w relacjach z drugim człowiekiem oraz poszukiwania.

Część 2. Prezentacja spektaklu.

Nauczyciel prosi uczniów, by zwrócili uwagę na to, jak przedstawieni są dorośli, jakie pomysły i zmartwienia mają dzieci, czemu służy kij hokejowy i ziarenko grochu.

Teatr Nocne Marki napisał, że spektakl „I tylko dzieci mogą je odnaleźć...” to refleksja o nich samych, o ramkach, w których próbuje umieścić dzieci świat, o szaleństwie i próbach odnalezienia tego, kim się jest, o podróżach do granic sensu, o chęci zachowania w sobie dziecięcej wrażliwości i spontaniczności, wreszcie... o poszukiwaniu własnej duszy i odnajdowaniu siebie. Inspiracją do napisania scenariusza były przygody Pippi (Astrid Lindgren) oraz Zagubiona dusza (O. Tokarczuk).

Oglądając, należy spojrzeć na wykorzystane znane od wielu wieków zabawy dziecięce, fakt, że dzieci bardzo lubią bawić się w berka, ale też przymierzać buty dorosłych, ubierać się w sukienki i stroje, a nade wszystko lubią momenty, w których ich zabawa może być nieskrępowana. Dostrzegają wtedy, że kij do hokeja może być torebką, ale też miotłą, na której polecą w przestrzeń. Ich kreatywność jest tym większa, im mniej ograniczeń się nakłada.

W spektaklu ważne jest zderzenie świata dorosłych ze światem dziecka, różnice w postrzeganiu rzeczywistości, w przyjmowanych postawach.

Trzeba skupić uwagę, jak dzieci widzą świat dorosłych i jak postrzegają własny świat, jak próbują sobie poradzić z tym, że kiedyś staną się dorośli. Należy zwrócić uwagę na indywidualne teksty dzieci, które mówią o swoich zmartwieniach, o tym, że czują się samotne, nierozumiane, zestresowane. Ich słowa wskazują na to, że dorośli zupełnie inaczej odczytują ich postawy. Nie dostrzegają ich emocji i bólu. Spojrzeć na to, co mówią same dzieci i czy może dzieci mają także takie osoby wokół siebie.

Oglądając ostatnie dwie sceny, należy dostrzec, że groch (pigułka z arbuza) jest symbolem chęci zachowania części dziecka w sobie, podążania za marzeniami i spełniania siebie, niezapominania o skarbach i odnajdowania własnego sensu, własnej historii, własnej duszy, którą można utracić w pośpiechu.

Część 3. Refleksje po spektaklu

Etap 1.

Nauczyciel przeprowadza swobodną dyskusję o spektaklu. Dzieci przytaczają spostrzeżenia, emocje, jakie towarzyszyły oglądaniu. Najczęściej wtedy także dzielą się własnym doświadczeniem, często mówią, że przeżywają podobne emocje do bohatera.

Etap 2.

Nauczyciel dzieli dzieci na grupy. Przygotowuje kolorowe gazety, flamastry, kredki, a każda z grup przygotowuje plakat będący mapą myśli, spostrzeżeń, obrazów pasujących do świata dzieci i rzeczywistości dorosłych.

Opis grup znajduje się na następnej stronie.

<p>GRUPA 1. ZAPREZENTUJ ŚWIAT DOROSŁYCH (jak wygląda świat dorosłych, co jest w nim najważniejsze, czego pragną dorośli, jak się zachowują, co mówią)</p>	<p>GRUPA 2. ŚWIAT DZIECI (jak wygląda świat dzieci, co jest w nim najważniejsze, czego pragną dzieci, jakie mają marzenia, jakie zabawy lubią)</p>
<p>GRUPA 3. OCZEKIWANIA DOROSŁYCH (czego oczekują dorośli od dzieci, co to naczy, że chcą, by dzieci były grzeczne, czego dorośli pragną w życiu najbardziej)</p>	<p>GRUPA 4. ZMARTWIENIA I LĘKI DZIECI (skąd się biorą zmartwienia dzieci, czego się boją dzieci, co mogłoby pomóc je rozwiązać)</p>

Etap 3.

Dyskusje po prezentacji projektów zmierzające do wnikliwych rozmów o dylematach dzieci, ale też do stwierdzenia, że nie wszyscy dorośli są tacy sami, niektórzy z nich zachowują coś szczególnego, zachowują nieskrępowane marzenia.

Etap 4.

Nauczyciel proponuje stworzenie wspólnej mapy tego, co powinno być ważne dla wszystkich - zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Rozdaje kolorowe karteczki, dzieci zapisują na nich pomysły i przytwierdzają do przygotowanej uprzednio planszy.

Na końcu odczytują wszystkie wypisane wartości.

Nauczyciel pyta, dlaczego tak często o wielu zapominamy i jaki warunek musi być spełniony, żeby o nich nigdy nie zapomnieć.

Etap 5.

Nauczyciel proponuje zabawy z tekstem Astrid Lindgren i połknięcie pigułki z arbuza. Dzieci przygotowują scenkę wzorowaną na spektaklu, wymyślają miejsce, stroje, sposób wypowiedzania tekstu.

Tekst znajduje się na następnej stronie.

- To jest straszne, że trzeba być dużym.
- A kto powiedział, że musi? O ile dobrze pamiętam, znalazłam kilka pigułek.
- Jakich pigułek?
- Kilka bardzo dobrych pigułek dla tych, którzy nie chcą dorosnąć.
- To przecież groch.
- To nie żaden groch. To pigułki arbuzy. Ta pani, która mi je dała, dostała je bardzo dawno temu w Paryżu od jednego starego wodza indiańskiego.
- Te małe pigułki mają coś pomóc?
- Oczywiście, ale trzeba je zażyć w ciemności i jednocześnie powiedzieć słowa: Pigułko z arbuza, ja nie chcę być duża.
- Chciałaś powiedzieć duża.
- Powiedziałam duża i tak ma być, bo w tym widzisz jest taki haczyk. Większość mówi duża i to jest najgorsze, co może się stać, bo wtedy rośnie się bardziej niż zwykle.
- Boję się zażyć taką pigułkę. Co będzie, jak powiem źle?
- Nie powiesz źle, gdybym myślała, że możesz to zrobić, nie dałabym ci takiej pigułki. To byłoby bardzo nudne mieć do zabawy tylko twoje nogi. Zgaśmy światło. Uwaga - rozdaję! Uwaga - Trzy, dwa, jeden i... Pigułko z arbuza, ja nie chcę być duża.

Astrid Lindgren, Pippi Pończoszanka

Tekst dla uczniów znajduje się w załączniku 1 .

Etap 6.

Nauczyciel prowokuje dzieci do dyskusji o duszy, może jeszcze raz przeczytać fragment tekstu Olgi Tokarczuk, Zgubiona dusza. Dzieci prezentują własne wyobrażenia duszy, rysują, starając się pokazać, co drzemie w ich własnej duszy i czego najbardziej nie chcieliby utracić.

Gdyby ktoś umiał spojrzeć na nas z góry, zobaczyłby, że świat jest pełen ludzi biegających w pośpiechu, spoconych i bardzo zmęczonych, oraz ich spóźnionych, pogubionych dusz, które nie mogą nadążyć za swoimi właścicielami. Robi się z tego wielkie zamieszanie, dusze tracą głowę, a ludzie przestają mieć serce. Dusze wiedzą, że zgubiły swojego właściciela, lecz ludzie często nie zdają sobie sprawy, że zgubili własną duszę.

Tekst dla uczniów znajduje się w załączniku 2 .

Etap 7.

Dodatkowy. Rozwijający wyobraźnię. Nauczyciel przynosi różne rekwizyty - krzesło, kije do hokeja, wieszak. Dzieli uczniów na grupy i stawia przed nimi pytanie: Czym jest ten przedmiot? Zadaniem uczniów jest odszukanie jak największej ilości zastosowań.

Załącznik 1

- To jest straszne, że trzeba być dużym.
- A kto powiedział, że musi? O ile dobrze pamiętam, znalazłam kilka pigułek.
- Jakich pigułek?
- Kilka bardzo dobrych pigułek dla tych, którzy nie chcą dorosnąć.
- To przecież groch.
- To nie żaden groch. To pigułki arbuzy. Ta pani, która mi je dała, dostała je bardzo dawno temu w Paryżu od jednego starego wodza indiańskiego.
- Te małe pigułki mają coś pomóc?
- Oczywiście, ale trzeba je zażyć w ciemności i jednocześnie powiedzieć słowa:
Pigułko z arbuza, ja nie chcę być duża.
- Chciałaś powiedzieć duża.
- Powiedziałam duża i tak ma być, bo w tym widzisz jest taki haczyk. Większość mówi duża i to jest najgorsze, co może się stać, bo wtedy rośnie się bardziej niż zwykle.
- Boję się zażyć taką pigułkę. Co będzie, jak powiem źle?
- Nie powiesz źle, gdybym myślała, że możesz to zrobić, nie dałabym ci takiej pigułki. To byłoby bardzo nudne mieć do zabawy tylko twoje nogi. Zgaśmy światło. Uwaga - rozdaję! Uwaga - Trzy, dwa, jeden i... Pigułko z arbuza, ja nie chcę być duża.

Astrid Lindgren, Pippi Pończoszanka

Załącznik 2

Gdyby ktoś umiał spojrzeć na nas z góry, zobaczyłby, że świat jest pełen ludzi biegających w pośpiechu, spoconych i bardzo zmęczonych, oraz ich spóźnionych, pogubionych dusz, które nie mogą nadążyć za swoimi właścicielami. Robi się z tego wielkie zamieszanie, dusze tracą głowę, a ludzie przestają mieć serce. Dusze wiedzą, że zgubiły swojego właściciela, lecz ludzie często nie zdają sobie sprawy, że zgubili własną duszę.

Projekt zrealizowano przy pomocy finansowej
Samorządu Województwa Wielkopolskiego

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

poznańska
fundacja
arTYSTYCZNA

Wszelkie prawa autorskie i majątkowe zastrzeżone dla Poznańskiej Fundacji
Artystycznej